

Odpovede kandidátov na prezidenta na otázky týkajúce sa životného prostredia

Otázky:

1. Čo je podľa Vás najzávažnejším problémom životného prostredia na Slovensku?
2. Myslíte si, že na Slovensku je dostatočne zabezpečené právo verejnosti na prístup k informáciám, účasť na rozhodovacích procesoch a prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia? Malo by sa v týchto oblastiach niečo zmeniť?
3. Slovenská republika ako člen EÚ, OECD a NATO je súčasťou skupiny vyspelých krajín s vysokou životnou úrovňou. Myslíte si, že s ohľadom na to sa SR angažuje dostatočne na medzinárodnej úrovni v riešení globálnych environmentálnych problémov? Ako by sa prípadne mali aktivity SR zmeniť?
4. V roku 2016 bude Slovenská republika predsedať Európskej únii. Podľa informácií zverejnených ministerstvom zahraničných vecí by hlavnou témou nášho predsedníctva mala byť „voda v najširšom ponímaní“. Čo by podľa vás malo byť cieľom Slovenska v súvislosti s ochranou vôd?
5. V prípade, že budete zvolený do funkcie prezidenta, ako budete komunikovať s predstaviteľmi a expertmi environmentálnych mimovládnych organizácií?

1. Čo je podľa Vás najzávažnejším problémom životného prostredia na Slovensku?

Gyula Bárdos	Nerád robím takéto rebríčky, pretože to máva niekedy efekt dedinského futbalu: všetci bežia tam, kde je lopta. Lopta je u nás na mnohých miestach ihriska. Napriek tomu by som spomenul menej prevetrávaný, menej viditeľný a práve preto tým nebezpečnejší problém stále neriešených starých environmentálnych záťaží. Okrem toho finančne stále nie je zabezpečená protipovodňová ochrana a celkovo vodné hospodárstvo, čo znamená veľký objem prostriedkov. Z ostatných, viditeľných problémov by som spomenul problémy odpadov, napr. nedoriešený problém zálohovania PET fliaš a iných obalov, ako aj ostatné problémy recyklácie, problémy s pridelovaním kvót na CO2 a ďalšie.
Ján Čarnogurský	Ochrana a využitie vody.
Pavol Hrušovský	Najväčším problémom je chaos a zlá komunikácia medzi štátnymi orgánmi a ochranármi. To bola aj najväčšia výhrada Európskej komisie pri výstavbe diaľnic, že zástupcovia štátu pri trasovaní nekonzultujú respektíve ignorujú ochranárske združenia. Vzťahy medzi štátom a ochranármi sa musia zmeniť, musíme komunikovať ako partneri a nie že jeden vydiera druhého a naopak.
Andrej Kiska	Zosúladiť energetické potreby krajiny s ochranou životného prostredia. A vo všeobecnosti aj nešťastný prístup k tejto problematike - na jednej strane často neúčinná byrokracia, na druhej strane projekty, ktorých jediným účelom nie je chrániť životné prostredie, ale minúť peniaze.
Milan Kňažko	Myslím si, že nemáme dostatočne zmapované záťaže na životné prostredie. Nedostatočne chránime územia, ktoré potrebujú ochranu. Rezervy vidím aj v spracovávaní a zneškodňovaní odpadov. Tých problémov je viac. Ale úplne najväčší je ten, že štát si nezobral ochranu životného prostredia ako absolútnu prioritu. Úradníci a predstavitelia štátu nevedia často krátko odolávať tlaku záujmových skupín. Viac ako kšeftom s emisiami by sme sa mali venovať ochrane životného prostredia a investovaniu do ochrany prírody. Opakujem to aj pri odpovediach na iné otázky, než je životné prostredie. Politici sa nemôžu k vlastnému štátu správať ako ku koristi. A to dvojnásobne platí aj o životnom prostredí.
Helena Mezenská	Neúcta k prírode, k prírodným zdrojom a bohatstvu. Plytvanie zdrojmi, znečisťovanie vody a ovzdušia a zaberanie pôdy, úbytok rastlinných a živočíšnych druhov. Problémom je aj nízka environmentálna gramotnosť a informovanosť, pasivita verejnosti vrátane mnohých aj volených zástupcov.
Radoslav Procházka	Fakt, že figuruje na spodných rebríčkoch záujmu nielen štátu, ale aj veľkej masy občanov. Že si jednoducho ako spoločnosť neuvedomujeme, aký zásadný dopad na naše vlastné životy má kvalita prostredia, v ktorom tieto životy pestujeme. Od toho sa odvíjajú všetky ďalšie problémy.

2. Myslíte si, že na Slovensku je dostatočne zabezpečené právo verejnosti na prístup k informáciám, účasť na rozhodovacích procesoch a prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia? Malo by sa v týchto oblastiach niečo zmeniť?

Gyula Bárdos	Formálne, legislatívne, sme na tom určite minimálne na úrovni štátov EÚ. Ba napriek tomu, že SR nepristúpila v roku 1998 k Aarhuskému dohovoru (bola to Mečiarova vláda), od roku 1998 platil zákon č. 171/1998 Z. z. o prístupe k informáciám o životnom prostredí, neskôr zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí, tieto otázky sa riešia aj v zákonoch o IPKZ a EIA. Problémom je skôr prax vymáhania práva, ale to nie je len problém v oblasti životného prostredia. Zlepšenie v tejto oblasti závisí od zlepšenia celkovej situácie v justícii, v odpolitizovaní justície aj štátnej správy.
Ján Čarnogurský	Áno, verejnosť má dostatočné možnosti oboznamovania sa s informáciami, u úradov však vidím málo rozhodnosti pri zvažovaní alternatív pri konkrétnych rozhodnutiach.
Pavol Hrušovský	Nie je dostatočný. Je to vidieť napríklad pri geologickom prieskume na urán v Jahodnej pri Košiciach. Na jednej strane sa občania búria proti ťažbe uránu, na strane druhej štát robí biznis s geologickou spoločnosťou. Vláda hovorí, že nechce ťažiť, ale ministerstvo životného prostredia pokračuje v prieskume. A to napriek tomu, že v lete dala Generálna prokuratúra SR za pravdu protestujúcim občanom žijúcim v dotknutej lokalite. Samospráva, ktorá zastupuje občanov musí mať možnosť účasti na rozhodovacích procesoch.
Andrej Kiska	Hoci sme podpísali Aarhuský dohovor, je pre občanov veľmi náročné dostať priamu, jednoznačnú a kompletnú odpoveď v tejto oblasti. Mnohé úrady akoby automaticky predpokladali, že aktívny občan na druhej strane je ich nepriateľ. Občan môže spísať petíciu, či vystúpiť pred mestskými poslancami s príspevkom, nikdy si však nemôže byť istý výsledkom. Možným krokom by bolo, keby posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA), na ktorom sa môže podieľať aj široká verejnosť, bolo pre vládu záväzne platné, alebo spočiatku by sa stalo aspoň nepísaným pravidlom. Doteraz má iba odporúčací charakter.
Milan Kňažko	Teoreticky to je zabezpečené, ale prax ukazuje, že tomu tak nie je. Pezinská skládka je o tom dôkazom. Práca úradov by mala v prvom rade smerovať k ochrane záujmov ľudí a nie k hľadaniu výnimiek ako obísť zákon, alebo si ho vyložiť voľnejšie. Vzhľadom na tento stav je veľmi dôležité, aby sa ľudia zaujímali o otázky životného prostredia a kontrolovali rozhodovanie úradov. Niekedy mám pocit, že pre niektorých verejných funkcionárov sú dôležitejšie iné záujmy, ako záujmy ľudí. Toto treba zmeniť.
Helena Mezenská	Kolegovia z parlamentu pracujúci vo výbore pre pôdohospodárstvo a životné prostredie sa mi sťažujú na prekážky spojené s presadzovaním rozhodnutí prospešných pre ochranu prírody, pôdy, vody a prospešných pre ochranu životného prostredia všeobecne. Vládna moc a presila má ťažký prienik i do tohto odvetvia a málo dobrých, samozrejmych návrhov sa im podarí presadiť. Rovnaké negatívne skúsenosti majú i aktivisti chrániaci prírodu v jednotlivých mestách a obciach. Aj ako komunálna poslankyňa v súčinnosti s aktivizujúcimi sa občanmi som zdolávala neprekonateľné prekážky pri snahe ochrániť fixáciu zelených plôch, ktoré boli na koristníckom princípe v prospech individuálnych biznismenských záujmov zabierané developerskými subjektmi. Tento neblahý trend ťažko stále pokračuje. Účasť odbornej a laickej verejnosti by sa na rozhodovacích procesoch a to nielen v oblasti životného prostredia mala jednoznačne zvýšiť. S mierou možnosti ovplyvňovania rozhodovacích procesov občanmi som všeobecne a dlhodobo nespokojná. Slovensko nemá vytvorené pevné základy v tvorbe a rozvoji občianskeho dialógu a občianskej spoločnosti. Jednoznačne je potrebné zamedziť snahe vytesňovať verejnosť z rozhodovacích a kontrolných procesov v záležitostiach životného prostredia.
Radoslav Procházka	Na papieri určite áno, Aarhuský dohovor je v tomto zmysle veľkou pomocou a v zásade mu zodpovedá aj naša domáca legislatíva. Potrebu zmeny vidím v dôslednejšom uplatňovaní týchto pravidiel, a to nielen na úrovni súdov, ale možno najmä na úrovni orgánov verejnej správy, ktoré akoby zostávali pravidlami nedotknuté a ich postup často vzbudzuje pochybnosti, či v skutočnosti viac než občanom neslúžia inak organizovaným záujmom. Osem rokov pomáham OZ Kremnica nad zlato a mám s tým bezprostrednú skúsenosť.

3. Slovenská republika ako člen EÚ, OECD a NATO je súčasťou skupiny vyspelých krajín s vysokou životnou úrovňou. Myslíte si, že s ohľadom na to sa SR angažuje dostatočne na medzinárodnej úrovni v riešení globálnych environmentálnych problémov? Ako by sa prípadne mali aktivity SR zmeniť?

Gyula Bárdos	Samozrejme, populisticky by som mohol povedať, že sa dostatočne neangažujeme. Ja som však skôr realista a z mojich doterajších skúseností v politike môžem skôr povedať, že každý štát sa dokáže angažovať na riešení „globálnych“ problémoch približne na úrovni svojho podielu na globálnej ekonomike a politike EÚ, OECD a NATO. To naznačuje, samozrejme, že máme dosť ohraničené možnosti. V tomto ohľade si myslím, že našou najdôležitejšou úlohou je nezištne a úprimne podporovať prístup EÚ k týmto problémom, ktorý považujem – bez ohľadu na existujúce problémy a prípadné nezrovnalosti – v „globálnom“, celosvetovom porovnaní, za najangažovanejší prístup trvalo udržateľného rozvoja vo svete. Samozrejme, týmto som nepovedal, že sa nemôže objaviť výrazná politická osobnosť a taká politická situácia, že aj slovenská environmentálna politika prekoná svoje štandardné pozície.
Ján Čarnogurský	Nechcel by som, aby sa Slovenská republika stala príveskom nadnárodných ochranárskych organizácií. Na samostatné rozhodovanie sú zatiaľ na Slovensku malé kapacity.
Pavol Hrušovský	Toto je ťažko posúdiť, sme malá krajina s malou ekonomickou silou na riešenie globálnych environmentálnych problémov. Máme čo doháňať nielen v otázke životného prostredia, ale aj vymožitelnosti práva, hospodárskych výsledkov a nezamestnanosti.
Andrej Kiska	Slovensko je malá krajina, avšak aj hlas malých krajín môže vo svete zaznieť, ak vedia ísť príkladom. Žiaľ, jediné, čím sa nám podarilo zviditeľniť, bol škandál s emisiami. Ak by sa niečo malo zmeniť, tak to, aby sa podobná situácia nikdy nezopakovala. Dohovory, či eurofondy tu nie sú preto, aby sa niekto mohol beztrestne obohacovať, ale aby sa systematicky pracovalo na ochrane životného prostredia
Milan Kňažko	Je otázka, že či máme na pôsobenie v globálnych otázkach dostatok odborníkov. Toto posúdiť neviem. Ale mali by sme sa spájať a spolupracovať s krajinami v našom regióne ako je V4 alebo krajiny povodia Dunaja. Lebo potom budeme silnejší a náš hlas bude počuť viac pri riešení globálnych environmentálnych problémov. Tie sa týkajú celých regiónov, sami nemôžeme bojovať s globálnymi problémami.
Helena Mezenská	V danej súvislosti možno zhodnotiť, že SR zaostáva a do riešenia globálnych environmentálnych problémov, v lepšom prípade si len pasívne plní svoje povinnosti, v horšom zhodnotení možno hovoriť o kamufláži a formálnom vykazovaní plnenia ukazovateľov. Vďaka proaktívnemu prístupu a s tým spojenými aktivitami, začiatkom 90-tych rokov minulého storočia bolo Slovensko nepochybne regionálnym lídrom v environmentálnych iniciatívach. Dôkazom tohto tvrdenia je i 1. Európska konferencia ministrov životného prostredia v Dobříši pri Prahe.
Radoslav Procházka	Na medzinárodnej úrovni sa SR angažuje veľmi málo, ale je to do istej miery prirodzené. Okrem toho, že sme malá krajina, ľudia tu naliehajú na riešenie akútnych domácich problémov. Ja osobne tiež vidím ako prioritu riešenie domácich environmentálnych záťaží, tu toho vieme a musíme spraviť podstatne viac.

4. V roku 2016 bude Slovenská republika predsedat' Európskej únii. Podľa informácií zverejnených ministerstvom zahraničných vecí by hlavnou témou nášho predsedníctva mala byť „voda v najširšom ponímaní“. Čo by podľa vás malo byť cieľom Slovenska v súvislosti s ochranou vôd?

Gyula Bárdos	<p>Vodu považujem za naše najvýznamnejšie prírodné bohatstvo, prírodný zdroj, našťastie obnovujúci sa prírodný zdroj, preto jednoznačne treba urobiť všetko pre jej ochranu a trvalo udržateľné využitie. Trvalá udržateľnosť, jej ekonomický a sociálny pilier však predostiera, že z tohto bohatstva by mali mať najväčší benefit predovšetkým naši občania, nie podnikateľské subjekty, dokonca nadnárodné, alebo zahraničné. Samozrejme, žijeme v reálnom svete trhového hospodárstva, čo určuje mnohé pravidlá, prírodné zdroje sú však nenahraditeľné, žiaden iný záujem nemôže prebiť princíp o ich ochranu a využitie podľa našich národných záujmov.</p> <p>Aby sme tieto princípy mohli správne presadiť, potrebujeme výrazne posilniť všetky aspekty hospodárenia s vodou „v najširšom ponímaní“. Myslím pod tým omnoho širšiu podporu vedy, výskumu a vzdelávania v environmentálnych vedách, vrátane vied o hydrosfére, princípy udržania vody v krajine na našom území, zdokonalenie technických postupov vodného hospodárstva, ochrany a exploatácie vôd, ako aj prehodnotenie ekonomických a sociálnych aspektov využívania vôd vo všetkých oblastiach komunálnej sféry a ostatných výrobných odvetviach.</p>
Ján Čarnogurský	Zachytávanie vôd na našom území, aby neodtiekli bez využitia do morí.
Pavol Hrušovský	Voda je vzácna tekutina a Slovensko má našťastie bohaté zdroje pitnej aj minerálnej vody. Preto nerozumiem, že súčasná vláda zamýšľa postaviť ropovod cez Žitný ostrov alebo ťažiť urán pri Jahodnej, keď v oboch lokalitách sú zdroje pitnej vody. Stačilo by jedno, keby pre slovenskú vládu bola ochrana vôd väčšia priorita ako biznis.
Andrej Kiska	Je mi sympatické Memorandum o porozumení vo vzťahu k ochrane vody ako najvýznamnejšej strategickej suroviny Slovenskej republiky v 21. storočí. Som za to, aby sa odborníci aj predstavitelia mimovládnych organizácií v tomto smere spájali a aktívne spolupracovali s vládou aj na príprave na spomínané predsedníctvo. Z pozície prezidenta by som sa za to jednoznačne zasadil a takúto spoluprácu podporil. Renomé krajiny je len v našich rukách.
Milan Kňažko	Vyzerá to, že jednou zo špeciálnych tém predsedníctva SR bude voda. Slovensko je krajina bohatá na vodu, preto táto téma bude pre nás určite zaujímavá a dôležitá. Priorita a nielen našej krajiny ale celej EÚ by mala byť ochrana kvality vodných zdrojov. Samozrejme tých tém je viac, ale ak dovoľíte, prenechám ich odborníkom.
Helena Mezenská	Podľa mňa prioritou by malo byť zabezpečenie dostatočných rezerv a potrebných kvalitatívnych a kvantitatívnych parametrov pre bezpečné zásobovanie obyvateľstva pitnou a úžitkovou vodou. Dobudovanie infraštruktúry: vodovodov, kanalizácie a čistenia odpadových vôd, kde SR výrazne zaostáva za priemerom EÚ a priemerom okolitých krajín. Je potrebné zdôrazniť, že voda je nevyhnutnou potrebou pre ľudí a všetky živé organizmy. Mali by sme preto prijímať potrebné preventívne opatrenia pre zamedzenie negatívnych vplyvov globálneho otepľovania a vysušovania na vodu v krajine.
Radoslav Procházka	Vodu, a osobitne pitnú vodu, považujem za surovinu so strategickým významom pre budúcnosť Slovenska. Jej ochrana je jednou zo základných povinností štátu. Cieľom SR by mala byť ochrana vody v environmentálnom zmysle slova, podpora znižovania nadbytočnej spotreby, alebo jej environmentálne zodpovedné zachytávanie. Zároveň sa jedná aj o zabezpečenie strategickej kontroly nad vodnými zdrojmi, tak aby boli využívané jedine vo verejnom záujme. SR by mala podporiť všetky iniciatívy tohto druhu aj na európskej úrovni. (Např. Konceptiu na záchranu európskych vôd).

5. V prípade, že budete zvolený do funkcie prezidenta, ako budete komunikovať s predstaviteľmi a expertmi environmentálnych mimovládnych organizácií?

Gyula Bárdos	<p>Osobne považujem mimovládne organizácie za akýsi zvonec, signalizačné zariadenie, ktoré sa ozýva už aj pri náznaku problémov.</p> <p>Pri riešení konkrétnych otázok je pre mňa mimoriadne dôležitá odbornosť. Treba presne rozlišovať, ktoré otázky vie a má robiť mimovládna organizácia, ktoré akadémia vied, výskumný ústav, univerzita, alebo prípadne odborná organizácia verejnej správy. Zároveň je mimoriadne dôležité, aby Vami spomínaní „experti“ boli naozaj experti, teda odborníci na tú tému, o ktorej hovoria. Pre úspech environmentálnych myšlienok totiž považujem za nevyhnutné, aby sa veci riešili nielen srdcom, ale aj rozumom. V poslednom období sme totiž svedkami – to, samozrejme, nemierim vyslovene na environmentálne organizácie -, že mnohé projekty, ktoré riešili mimovládne organizácie, boli len projektmi pre projekt, pre získanie finančných prostriedkov, ktoré sa minuli účinkom. Nevraviam o tom, že princíp trvalo udržateľného rozvoja v mojom čítaní naozaj zahrňuje aj environmentálne, aj ekonomicko-sociálne aspekty, teda je to nevyhnutne aj princíp kompromisov medzi požiadavkami spoločnosti a ponukou prírody.</p>
Ján Čarnogurský	Budem sa pravidelne stretávať s ich zástupcami.
Pavol Hrušovský	<p>Budem otvorený akejkolvek diskusii, či už s ochranárskymi združeniami alebo inými. Prezident nesmie mlčať, ak vzniká v spoločnosti konflikt, ak sú porušené práva skupiny alebo jednotlivcov, ak sa spravodlivosť nedá vymôcť. Prezident musí spájať a využiť svoju autoritu, aby v komunikácii s vládou, opozíciou, tretím sektorom a občanmi dokázal hľadať spoločné riešenie. Nebudem preto rozlišovať či ide o predstaviteľov akejkolvek vlády, ochranárskych združení, podnikateľov, učiteľov, lekárov, športových zväzov a ďalších.</p>
Andrej Kiska	<p>Stav životného prostredia veľa napovedá o stave spoločnosti. Neodsúvam by som túto tému na vedľajšiu koľaj, ako to doteraz robili viacerí predstavitelia štátu. Som zvyknutý komunikovať otvorene, celý môj profesionálny život sa radím s expertmi, a na tom moja kandidatúra nič nezmenila.</p>
Milan Kňažko	<p>V prvom rade si nájdem odborné zázemie, aby som mohol o problémoch životného prostredia diskutovať fundovane. To znamená, že by som bo rád, aby to neboli len formálne debaty. Ale to čo je dôležité je, že chcem, aby môj hlas zaznieval výrazne pri ochrane životného prostredia. Je to dôležitá oblasť a myslím že, prezident by mal v témach ochrany životného prostredia vystupovať aktívne. Z pozície prezidenta môžem poukázať na prípady, kde úrady a spravodlivosť zlyhávajú.</p>
Helena Mezenská	<p>V rámci vedenia prezidentskej agendy budem reagovať a vstupovať aktívne do riešenia ich predložených návrhov a podnetov. Budú rovnocenným partnerom akejkolvek environmentálne zameranej diskusie.</p> <p>Vytvorím poradný expertný tím, ktorý si neviem predstaviť bez zástupcov, ktorí sa z presvedčenia a lásky venujú ochrane prírody a životného prostredia.</p>
Radoslav Procházka	<p>Pravidelne, intenzívne a rád. Vždy mi záležalo na kompetentnom výkone verejnej služby a to sa bez kvalifikovaného expertného zázemia nedá dosiahnuť. Živá komunikácia napokon prebieha už dnes a ja si ju veľmi vážim.</p>